

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

przewodniczący: SSA Jerzy Skorupka (sprawozdawca)

sędziowie: SSA Wiesław Pędziwiatr

SSA Stanisław Rączkowski

po rozpoznaniu skargi M. J. z dnia 20 listopada 2018 r.

na naruszenie prawa do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową W. Zachód pod sygnaturą PR 1 Ds. 345.2017

na podstawie art. 12 ust. 2, 4, 5 oraz art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 75)

postanowił:

I. stwierdzić, że w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową dla Wrocławia-Krzyki Zachód w sprawie PR 1 Ds. 345.2017 nastąpiła przewlekłość, przez co naruszone zostało prawo M. J. do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,

II. zasądzić od Skarbu Państwa (Prokuratury Okręgowej we Wrocławiu ze środków własnych tej jednostki) na rzecz M. J. 2.000 (dwa tysiące) zł., za naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,

III. zwrócić M. J. wniesioną opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 20 listopada 2018 r. M. J. wniósł do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu skargę na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową dla Wrocławia-Krzyki Zachód pod sygn. PR 1 Ds. 345.2017, wnosząc o stwierdzenie przewlekłości wymienionego postępowania oraz przyznanie na jego rzecz sumy pieniężnej 10.000 zł.

W odpowiedzi na skargę Prokurator Rejonowy dla Wrocławia – Krzyki Zachód pismem z dnia 17 stycznia 2019 r. wniósł o jej oddalenie. Pismem z dnia 29 stycznia 2019 r. udział w postępowaniu zgłosił Prokurator kręgowy we W., który wniósł o oddalenie skargi

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zważył, co następuje.

Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2014 r. Prokurator Rejonowy dla Wrocławia-Krzyki Zachód z akt postępowania 1 Ds. 594/14 wyłączył do odrębnego postępowania materiały dotyczące oszustwa przy sprzedaży mieszkania przy ul. (...), tj. czynu z art. 286§1 KK w zw. z art. 294§1 KK. W postanowieniu brak jest danych, pod jaką sygnaturą zarejestrowano wyłączone materiały (k. 1-2, t. I). W dniu 26 stycznia 2015 r. w wymienionej sprawie zostało wszczęte śledztwo o sygn. 1 DS. 206/15, którego prowadzenie powierzono Komisariatowi Policji W. (k. 791, t. IV).

W dniu 18 marca 2015 r. Prokurator Rejonowy w Wałbrzychu pod sygn. 1 Ds. 135/15 wszczął śledztwo w sprawie oszustwa przy sprzedaży mieszkania na szkodę S. S.. Z uzasadnienia postanowienia wynika, że S. S. została oszukana przez M. J. przy transakcjach zamiany lub sprzedaży mieszkań we W. przy ul. (...) oraz ul. (...) (k. 912, t. V). Podanie M. J., jako sprawcy domniemanego oszustwa wskazuje, że od tej chwili śledztwo było prowadzone przeciwko niemu, jako materialnie podejrzanemu w sprawie.

W dniu 29 kwietnia 2017 r. wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów M. J. (k. 1461, t. VII), które uzupełniono postanowieniem z dnia 25 maja 2017 r. (k. 1496, t. VII). M. J. zarzucono popełnienie pięciu przestępstw oszustwa przy sprzedaży mieszkań na szkodę E. R., P. P., T. R., A. R. (1) i M. B. (1), S. S. oraz J. S. (1) i L. S., tj. czynów z art. 286§1 KK w zw. z art. 294§1 KK. M. J. został przesłuchany w charakterze podejrzanego w dniu 25 maja 2017 r. (k. 1504, t. VII) oraz w dniu 13 czerwca 2017 r. (k. 1512, t. VII).

W śledztwie 1 Ds. 345.2017 przesłuchano w charakterze świadka następujące osoby: 1) A. R. (1), 2) T. R., 3) S. S., 4) P. S., 5) A. R. (2), 6) E. R., 7) E. J., 8) B. M., 9) J. M. (1), 10) J. M. (2), 11) A. M., 12) M. S., 13) Z. B., 14) M. B. (1), 15) I. C., 16) L. S., 17) J. S. (1).

W dniu 29 czerwca 2017 r. śledztwo w sprawie 1 Ds. 345.2017 zostało zawieszono na podstawie art. 22§1 KPK. W decyzji nie podano powodu zawieszenia postępowania. Jedynie z uzasadnienia wynika, że „istnieje konieczność wykonania czynności procesowych z udziałem A. G. i M. B. (2)”, które mają znaczenie dla wyjaśnienia okoliczności dotyczących dwóch czynów zarzuconych M. J. (k. 1692-1693, t. VIII).

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Celem skargi jest zrekompensowanie krzywdy, jaką strona poniosła w wyniku przewlekłe prowadzonego postępowania, a w konsekwencji przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego (por. post. SN z dnia 12.06.2012 r., (...) 21/12). Służy temu stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy) oraz możliwość zalecenia podjęcia odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy).

Przepis art. 2 ust. 2 ustawy określa okoliczności decydujące dla stwierdzenia, że w sprawie doszło do przewlekłości postępowania przygotowawczego. Należą do nich terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez prokuratora w celu zakończenia postępowania przygotowawczego, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygnięte w niej zagadnienia oraz zachowanie się stron postępowania, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (por. post. SN z dnia 13.11.2014 r., (...) 225/14). Obiektywne kryteria terminowości i prawidłowości czynności prokuratora powinny być oceniane każdorazowo w odniesieniu do specyfiki i indywidualnego układu okoliczności danej sprawy (por. post. SN z dnia 12.03.2013 r., (...) 1/13). Ocena, czy w sprawie doszło do przewlekłości nie powinna ograniczać się do upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, lecz stanowić wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego dla podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przewidywanymi zachowanie określonych procedur (por. post. SA we W. z dnia 16.04.2014 r., II S 17/14, post. SA w K. z dnia 4.12.2013 r. V S 83/13). Charakter sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawichości związany jest ze stopniem obszerności i skomplikowania stanu faktycznego sprawy. Taka zawichość może usprawiedliwiać długotrwałość postępowania. Dotyczyć to będzie spraw, w których istnieje konieczność przeprowadzenia licznych dowodów, a czynności procesowe będą podejmowane przez prowadzących postępowanie przygotowawcze, również w drodze pomocy prawnej. Zatem stwierdzenie przewlekłości w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora, uwarunkowane jest oceną obiektywnej sprawności postępowania prokuratora podjętego w indywidualnym układzie okoliczności faktycznych i prawnych.

Wskazane warunki prawne limitowały rozważania Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu nad trafnością wniesionej skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego prowadzonego w sprawie PR 1 Ds. 345.2017.

Przechodząc do analizy zasadności skargi należało w pierwszej kolejności odnieść się merytorycznie do jej zasadniczego zarzutu kwestionującego prawidłowość i terminowość postępowania prokuratura. Skarżący zarzucił prokuratorowi prowadzącemu śledztwo „przewlekłość” wskazując, że „nie ma racjonalnych podstaw do tak długiego prowadzenia postępowania”. Podniósł też, że prokurator za wszelką cenę usiłuje zaleźć dowody przeciwko niemu.

Szczegółowa analiza czynności podejmowanych przez prokuratora w śledztwie PR 1 Ds. 345.2017 prowadzi do stwierdzenia, że zarzutu przewlekłości wymienionego postępowania jest zasadny. Zważyć należy, że określone w art. 297§1 KPK cele postępowania przygotowawczego nakładają na organy ścigania **obowiązek sprawnego działania** (Zob. K.Witkowska, Znaczenie szybkości postępowania karnego oraz koncentracji czynności procesowych dla realizacji celów i zadań procesu karnego, Prok. i Pr. 2009/3/75). Stosownie do art. 298§1 KPK, prokurator prowadzi lub nadzoruje postępowanie przygotowawcze, co czyni go odpowiedzialnym za realizację celów tego etapu procesu karnego. Przyjmuje się, że organy postępowania przygotowawczego powinny wykazać się szczególną aktywnością, gdyż na nich spoczywa obowiązek wszczęcia postępowania karnego w razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Organy postępowania przygotowawczego mają obowiązek podjęcia maksymalnego wysiłku i wykonania w możliwie najkrótszym czasie niezbędnych czynności pozwalających na usunięcie wszelkich wątpliwości związanych z zaistnieniem czynu zabronionego (Zob. K.Witkowska, op. cit., s. 76).

Stwierdzić też należy, że stosownie do art. 22§1 KPK przesłanką zawieszenia postępowania jest **długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania**. W §1 art. 22 przykładowo wymienione zostały sytuacje wskazujące na występowanie przeszkody w prowadzeniu postępowania, w postaci: 1) braku możliwości ujęcia oskarżonego; 2) braku możliwości brania przez oskarżonego udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby. W orzecznictwie sądów polskich przyjmuje się, że zawieszenie postępowania może nastąpić także z powodu innych przyczyn niż wymienione w §1 art. 22, pod warunkiem, że stanowią one długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania. Jeśli zaś w toku postępowania przygotowawczego powstanie przeszkoda uniemożliwiająca jego kontynuowanie, ale nie uniemożliwiająca ukończenie tego postępowania w terminach określonych w art. 310 lub art. 325i§1 KPK, przeszkoda ta nie może być uznana za długotrwałą (por. S. Waltoś, Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego, Palestra 1970, nr 12, s. 36).

Stwierdzić więc należy, że podstawą faktyczną zawieszenia śledztwa 1 Ds. 345.2017 była potrzeba przeprowadzenia czynności z udziałem A. G. i M. B. (2), które mają znaczenie dla wyjaśnienia okoliczności dotyczących jedynie dwóch czynów zarzuconych M. J.. Pozostawiając na boku, że z wymienionej decyzji nie wynika, jakie czynności z udziałem podanych osób mają być przeprowadzone, czy mają one istotne znaczenie w sprawie, czy wskazane osoby posiadają istotne informacje przydatnego wyjaśnienia sprawy, wskazana przez prokuratora podstawa faktyczna nie uniemożliwia zakończenia postępowania przygotowawczego. Obecność A. G. i M. B. (2) jest niezbędna dla wyjaśnienia dwóch z pięciu czynów zarzuconych M. J.. Zatem w stosunku do trzech czynów nie występuje żadna przeszkoda w zakończeniu postępowania i podjęcia decyzji o umorzeniu śledztwa albo skierowaniu do sądu skargi publicznej. Zakończenie postępowania przygotowawczego w tych sprawach leży w interesie nie tylko podejrzanego M. J., ale także pokrzywdzonych przez niego osób. Tej kwestii prokurator nadzorujący śledztwo oraz Prokurator Okręgowy we Wrocławiu w ogóle nie dostrzegają. Obaj prokuratorzy stracili z pola widzenia, że zakończenia śledztwa oczekuje nie tylko podejrzany M. J., ale także, a być może przede wszystkim, osoby przez niego pokrzywdzone. Zawieszając śledztwo i odkładając decyzję o jego zakończeniu na nieokreślony termin w sytuacji, gdy w stosunku do trzech zdarzeń nie występują żadne przeszkody uniemożliwiające prowadzenie i zakończenie postępowania, prokurator naruszył praw do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki nie tylko skarżącego, ale także pokrzywdzonych osób.

Poza tym należy mieć stwierdzić, że M. J. pozostaje podejrzany materialnie od 13 marca 2015 r., a formalnie od 25 maja 2017 r. W tym czasie przesłuchano 17 świadków i wykonano inne czynności dowodowe, których celem było zabezpieczenie dokumentów oraz uzyskanie danych i informacji niezbędnych w śledztwie. W sprawie nie wykonywano

czynności dowodowych w ramach tzw. zagranicznej pomocy prawnej, ani czynności poza granicami kraju, nie sprowadzano dowodów z zagranicy, nie zabezpieczano mienia za granicą.

Sprawa nie jest szczególnie skomplikowana i zawiła. Dotyczy przestępstwa oszustwa z art. 286§1 KK, a zatem wprowadzenia w błąd osób zbywających mieszkania i doprowadzenia ich do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. W sprawie nie ujawniły się żadne faktyczne i prawne okoliczności wskazujące na ponadprzeciętną zawiłość sprawy. Zresztą Prokurator Rejonowy dla Wrocławia–Krzyki Zachód przekazując śledztwo do prowadzenia Komisariatowi Policji W. dał wyraz temu, że sprawa nie jest skomplikowana. W przeciwnym razie, zarządziłby prowadzenie śledztwa osobiście przez prokuratora albo zlecił jego prowadzenie w całości lub w określonym zakresie przez bardziej fachowe jednostki policji albo inne organy ścigania. W sprawie nie ujawniły się okoliczności wskazujące na zawinione przewleknięcie postępowania przez skarżącego M. J..

W odpowiedzi na skargę prokurator podaje, że śledztwo jest wielowątkowe i wymaga przeprowadzenia „szeregu czynności procesowych”. Jeżeli tak jest w istocie, to dziwić musi zawieszenie śledztwa od czerwca 2017 r. i w związku z tym niewykonywanie żadnych czynności. Nic nie stoi wszak na przeszkodzie wykonywania czynności dowodowych niewymagających obecności A. G. i M. B. (2). Wbrew werbalne deklaracji, analiza akt postępowania 1 Ds. 345.2017 wskazuje, że prokurator nie widział potrzeby „przeprowadzenia szeregu czynności procesowych”. Natomiast twierdzenie, że postępowanie przygotowawcze nie jest dla skarżącego uciążliwe, gdyż nie są stosowane wobec niego środki zapobiegawcze, świadczy o nierozumieniu konstytucyjnego prawa do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki i skrajnym lekceważeniu wolności człowieka.

Ocena podejmowanych przez prokuratora czynności procesowych nakazuje zatem uznać, że śledztwo nie jest prowadzone prawidłowo i sprawnie. Konieczność wyjaśnienia okoliczności dotyczących pięciu oszustw z art. 286§1 KK nie usprawiedliwia prawie trzy letniego prowadzenia śledztwa przeciwko skarżącemu. Okres postępowania przygotowawczego w sprawie PR 1 Ds. 345.2017 jest zbyt długi i wynika z zawinionej przez prokuratora przewlekłości postępowania. Upływ czasu związany z podejmowaniem przez prokuratora czynności procesowych zmierzających do uzyskania istotnych dowodów, a w końcowym efekcie podjęcia decyzji, co do sposobu zakończenia postępowania przygotowawczego, uzasadnia stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie PR 1 Ds. 345.2017.

Reasumując należy stwierdzić, iż przedstawione okoliczności wskazują, że długotrwałość postępowania przygotowawczego w sprawie PR 1 Ds. 345.2017 jest wynikiem nieprawidłowego i nieterminowego wykonywania czynności przez prokuratora (nieuzasadnionej przewlekłości). Przewlekłość postępowania spowodowana jest przede wszystkim niewielką ilością czynności dowodowych, brakiem terminowości ich przeprowadzania oraz nieprawidłowym zawieszeniem śledztwa. Nieprawidłowy sposób prowadzenia postępowania przygotowawczego stanowi podstawę do stwierdzenia, że w toku postępowania Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia-Krzyki Zachód o sygn. PR 1 Ds. 345.2017 doszło do naruszenia prawa M. J. do rozpoznania wymienionej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (w rozsądnym terminie).

Mając na względzie, że sprawa ma znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się do wydłużenia czasu trwania postępowania oraz rażąco nieterminowość przeprowadzanych w sprawie czynności, powodującą zawinoną przez prokuratora przewlekłość postępowania, na podstawie art. 12 ust. 3 i 4 cytowanej ustawy przyznano skarżącemu 2.000 zł. M. J. należało też zwrócić wniesioną opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu orzekł, jak na wstępie.

W. P. J. S. (2) R.